

**Remissyttrande från Svenskt Friluftsliv angående
Miljömålsberedningens delbetänkande SOU 2025:31.
Diarienummer: KN2025/00609****Inledning**

Svenskt Friluftsliv tackar för möjligheten att lämna synpunkter på Miljömålsberedningens förslag om en strategi för hur Sverige ska leva upp till åtaganden inom biologisk mångfald respektive nettoupptag av växthusgaser från markanvändningssektorn (LULUCF).

Svenskt Friluftsliv representerar en av Sveriges största folkrörelser. Vi är paraplyorganisation för 28 ideella friluftsförbund i Sverige som tillsammans har 2 miljoner medlemskap, varav minst 300 000 är barn och ungdomar. Tillsammans består organisationerna av närmare 7 000 lokala- och regionala föreningar runtom i landet och som varje år aktiverar och engagerar ett stort antal människor i befolkningen utöver sina fasta medlemmar.

Det övergripande syftet med Svenskt Friluftsliv är att fungera som företrädare och samlande kraft för friluftsförbunden såväl när det gäller övergripande friluftsförhållanden som frågor som rör civilsamhället och friluftsrörelsen. Svenskt Friluftslivs vision är att bidra till ett hållbart friluftsliv i Sverige genom kunskapsspridning, främjandet av organiserat friluftsliv och allmänt bidra till goda förutsättningar till vistelse i natur, skog och mark på ett hållbart sätt. Våra aktiviteter och kunskapshöjande insatser leder till att människor får bättre kunskaper om allemansrätten, ökad medvetenhet om naturens, miljöns och platsens betydelse för hållbarhet och behovet av att skydda skog, natur och kulturmärken. På så sätt bidrar vi till att värna biologisk mångfald, hållbarhet och insatser för att hantera den pågående klimatkrisen. Våra verksamheter visar på den starka kopplingen som finns mellan miljö kvalitets-, folkhälso- och friluftspolitiska mål.

Yttrande från Svenskt Friluftsliv

Svenskt Friluftsliv ser positivt på delar av betänkandet och dess förslag. Vi tar inte ställning till betänkandet som helhet, men vill påpeka att förslag som gynnar biologisk mångfald är generellt viktiga för ett hållbart friluftsliv. Vi ser mycket positivt på att betänkandet beaktar skogen och naturen i skyddade områden ses som en viktig resurs för friluftslivet, besöksnäringen, folkhälsoarbetet och pedagogiken vilket skapar möjligheter till rekreation, estetiska och andliga värden, forskning, regional tillväxt och landsbygdsutveckling.

Vi har valt att lyfta fram några aspekter och förslag i större detalj nedan.

Anslaget

Skötsel och förvaltning av naturområden och en välmående natur med hög biologisk mångfald är av mycket stor vikt för oss i friluftsrörelsen och hos befolkningen i stort. Utan en välmående natur med stor artrikedom kan inte heller friluftslivet fungera som det ska.

Miljömålsberedningen beräknar att anslagsbeloppet behöver öka till i genomsnitt cirka 2 miljarder kr per år för att de befintliga naturvärdena i skyddade områden ska kunna förvaltas på ett adekvat sätt. Svenskt Friluftsliv ser positivt på den ambitionen och menar att den föreslagna ökningen är en absolut nödvändighet för en positiv utveckling på området framöver. Friluftsrörelsens verksamheter har begränsats och påverkats negativt av den bristfälliga resurstilldelningen och den kraftiga sänkningen av det statliga anslaget på senare år. Såväl undersökningar från våra medlemsorganisationer STF och Friluftsfrämjandet som Riksrevisionens granskning av förvaltningen av skyddad natur (RiR 2024:11) visar tydligt de negativa konsekvenserna av de tidigare nedskärningarna. Länsstyrelserna och andra aktörer vittnar alla om en allvarlig situation där man tvingats avstå från eller skjuta upp underhåll och skötsel av kritisk infrastruktur i skyddad natur: trasiga broar, vindskydd och spänger förblir trasiga, byte av skyltar skjuts upp, bristfällig uppdatering av information och om föreskrifter och om allemansrätten, service av toaletter glesas ut, nödvändiga fysiska tillgänglighetsinsatser stoppas, med mera. Enligt STF och Friluftsfrämjandet har anslaget minskat med 59 procent i skyddad natur vilket är en mycket dramatisk minskning på kort tid.

Ett återställande av anslaget är därmed en förutsättning för att människor ska kunna besöka naturen/skogen och för att friluftsrörelsens verksamheter i naturområden ska kunna äga rum på ett hållbart, säkert och tryggt sätt.

Svenskt Friluftsliv tillstyrker Miljömålsberedningens förslag om att öka anslaget för naturvård och skötsel med 1,6 miljarder kr per år i 1:3 utgiftsområde 20.

Svenskt Friluftsliv tillstyrker även Miljömålsberedningens förslag om att öka anslaget med 150 miljoner kr per år i syfte att finansiera friluftslivsarbete i formellt skyddade områden i 1:3 utgiftsområde 20.

Svenskt Friluftsliv vill poängtera att arealen med skyddad natur ökar i Sverige. De föreslagna 2 miljarderna kr i föreliggande betänkande kan därför kontinuerligt behöva justeras uppåt. Det är även viktigt att ponera att den skötselskuld som

uppstått sedan 2023 kan innebära att extrainsatta resurser behövs för att åtgärda brister och slitage utöver ovan nämnda ökning av anslag.

Urskog, naturskog och gammal skog (sid 447–459)

Betänkandet lyfter fram behovet av att inventera det befintliga beståndet av urskog, naturskog och gammal skog i Sverige för att i förlängningen skapa bättre förutsättningar att kunna skydda dessa. För många av friluftsrörelsens verksamheter och människors friluftsutövande är förekomsten av urskog, naturskog, gammal skog och äldre träd en mycket viktig ingrediens (Skogstyrelsen, Skogens rekreativvärden 2023:08). Vi är därför mycket positiva till och tillstyrker förslaget om att fältinventera beståndet för att i förlängningen kunna skydda sådan skog som inte redan är skyddad i dag.

Skogsskötsel med ökad andel lövträd (sid 193–194)

Betänkandet anger att den grundläggande skötseln av skogen kan ha stor betydelse för den biologiska mångfaldens utveckling på lång sikt och att förekomsten av blandskog med ökad areal lövskog och inhemska trädslag är tydligt positiv för den biologiska mångfalden. Betänkandet anger även betydelsen av att gallra skog med ökad försiktighet. Svenskt Friluftsliv bedömer att en sådan utveckling även är positivt för friluftslivet och friluftsrörelsen. Forskning visar att blandskog och förekomst av lövträd upplevs positivt av friluftsutövare/besökare, liksom av att skogliga miljöer varken är för tät eller för gles. Kalhyggen upplevs som negativt för friluftslivet (Skogstyrelsen Skogens rekreativvärden 2023:08).

Miljömålsberedningens bedömning är även att användningen av främmande trädslag, liksom skötsel som skapar mer ensartade bestånd, är negativ för den biologiska mångfalden. Svenskt Friluftsliv är positivt till att begränsa skogsskötsel som skapar ensidiga bestånd av exempelvis gran och planteringar av contortatall då de upplevs som negativt för friluftslivet och ofta skapar oframkomliga miljöer i skogen. De motverkar även tillgången till bär och svamp. Tillgång till bär och svamp är några av de vanligaste anledningarna till att besöka skogen och ägna sig åt friluftsliv i befolkningen.

19.12.2 Uppdatering av inaktuella skötselplaner (sid 612)

Riksrevisionen och många andra aktörer har påpekat behovet av att skötselplaner för skyddad natur behöver uppdateras, inklusive föreliggande betänkande. Svenskt Friluftsliv vill lyfta fram att revideringar av skötselplaner också behöver fokusera på hållbara besök i naturen av individer, grupper och föreningar för att värna den biologiska mångfalden. Friluftsrörelsen har även en

viktig roll att spela i framtagandet av skötselplaner och relevant kunskap och erfarenhet för den operativa förvaltningsprocessen.

Länsstyrelsernas informativa roll och samverkansuppdrag (6.1 Förslag om en riktad informations- och rådgivningsinsats, sid 167)

Betänkandet lyfter fram de viktiga roller som länsstyrelserna har att samverka med kommuner, regioner, statliga myndigheter samt andra relevanta aktörer i länet vad gäller information och rådgivning, och att uppdraget kräver geografisk närhet till brukare, allmänhet och företag. Svenskt Friluftsliv har uppmärksammat ett stort behov av att friluftsrörelsen inkluderas i detta samverkansuppdrag vid behov. Även många länsstyrelser har, i dialog med oss, lyft fram behovet av att stärka samverkan med friluftsrörelsen i olika lokala och regionala frågor som rör planering och förvaltning av natur och friluftsliv.

17.2.5 Förslag om investeringsstöd till naturturism (sid 554)

Betänkandet föreslår att regeringen ger Tillväxtverket i uppdrag att förlänga investeringsstödet för att utveckla infrastrukturen för rekreation och turism i landsbygder. Beredningen gör bedömningen att investeringar i rekreation och friluftsliv är effektiva sätt att göra naturområden både attraktiva för närboende/besökare och en möjlig inkomstkälla för markägare och småföretagare på landsbygden. Detta skulle kunna vara ett sätt att koppla ihop bevarande av den biologiska mångfalden med en aktiv användning av naturen, vilket i stort kan stärka den gröna infrastrukturen som inte är närmast tätorter, samtidigt som landsbygden hålls levande. Svenskt Friluftsliv är positiva till och tillstyrker förslaget då det även kan gynna det lokala och regionala friluftslivet. Det är viktigt att friluftsrörelsen och friluftorganisationer lyfts fram som centrala aktörer i ett sådant förslag.

6.3 Förslag om utvidgning av aktörer som kan få ersättning med stöd av LONA (sid 170)

Svenskt Friluftsliv tillstyrker förslaget om en utvidgning av aktörer som kan få ersättning med stöd av LONA, vilket naturligtvis ska omfatta friluftsrörelsens organisationer.

9.1 Ett aktivt jordbruk som främjar kolinlagring och biologisk mångfald (sid 257)

Svenskt Friluftsliv tillstyrker förslagen om ett aktivt jordbruk som främjar kolinlagring och biologisk mångfald då sådana miljöer och odlingslandskap, inklusive ängs- och betesmarker, även kan vara positivt för friluftslivet och kulturmiljöer. Skydd av värdefull natur gör inte bara att viktiga ekosystemtjänster

bevaras men också att natur- och kulturarv bevaras för människors upplevelser nu och i framtiden.

20.1.2 Sekretariatets förslag till förslag om skyddsform för urskogar och naturskogar (sid 628)

Svenskt Friluftsliv tillstyrker beredningens förslag om en ny skyddsform, biotopskyddsområde, för urskogar och naturskogar och som innebär ett förbud mot skogsbruk i kvarvarande urskogar och naturskogar i Sverige.

8.2.5 Förslag om att uppmana Sveaskog att öka nettoupptaget på sina marker

Svenskt Friluftsliv ser positivt på och tillstyrker förslaget om att Sveaskog ska öka nettoupptaget av växthusgaser på sina marker och därigenom vara en förebild för andra aktörer inom området. Eftersom staten har rådighet över Sveaskogs mark, och Sveaskog är en mycket stor skogsägare, kan staten och Sveaskog bidra till att främja ett mer hållbart skogsbruk. Svenskt Friluftsliv har de senaste åren varit en aktiv aktör i att stötta Svenska Kyrkans utredning och kommande omställning till ett mer hållbart skogsbruk. Även där har syftet varit att stötta en stor nationell skogsägare som kan vara en viktig förebild för andra.

Övrigt:

4.5 Näringar med bas i naturupplevelser (sid 152)

Svenskt Friluftsliv ser positivt på och uppskattar att betänkandet uppmärksammar de ekonomiska värden som kopplas till de sociala aspekterna av tillgången och tillgängligheten till skog och natur. Vi vill emellertid påpeka att det inte bara är naturturism, till exempel utländsk turism, som genererar lokal och regional utveckling och arbetstillfällen relaterat till skog och natur i Sverige. Den nationella undersökning delbetänkandet hänvisar till – Svenskt Friluftslivs och Mittuniversitetets nationella undersökning Friluftslivets ekonomiska värde (2023) – visade att friluftslivet omsätter 231 miljarder kr, varav 75 miljarder i förädlingsvärde, och leder till 167 000 arbetstillfällen i Sverige varje år. Av dessa 231 miljarder är det en relativt stor andel som uppstår genom friluftsliv i samma län (och troligen samma kommun) som befolkningen bor i, det vill säga inte genom det som ofta klassas som traditionell turism. Hela 84 procent av konsumtionen sker i Sverige enligt undersökningen. Av de 167 000 arbetstillfällena är det många som direkt eller indirekt arbetar med att människors besök i naturen ska ske hållbart och gynna den biologiska mångfalden.

En annan aspekt av näringar med bas i naturupplevelser är att tillgången till bär och svamp har ett ekonomiskt värde beräknat till 310 kr per hektar skog per år

enligt EU-kommissionen. Värdet av friluftsliv uppgår till nästan 5000 kr per hektar skog och år. I jämförelse har virkesproduktion ett värde på knappt 1200 kr per hektar skog och år enligt samma undersökning från EU-kommissionen.

Det sociala och rekreativa värdet av tillgången och tillgängligheten till skog i Sverige kommer dessutom bara öka över tid i takt med det ökande intresset för friluftsliv, naturturism inklusive utländska turisters intresse för naturturism på allemansrättslig grund. Värdet kommer också att öka på grund av samhällets skenande kostnader för övervikt och fetma, stillasittande och psykisk ohälsa. En banbrytande finsk studie visade år 2022 att ett land av Sveriges storlek befolkningsmässigt har årliga kostnader för stillasittande livsstilar på omkring 90 miljarder kr. Kostnaderna drabbar inte enbart hälso- och sjukvården i regionerna på grund av insjuknande och dödlighet i kroniska sjukdomar, utan får även grava konsekvenser för kommuner och arbetsgivare genom ökade kostnader för omsorg, sjukfrånvaro och lägre produktivitet. I detta folkhälsoarbete kommer skogen, naturen och friluftslivet vara mycket viktiga resurser för att vända trenden och spara pengar för samhället.